

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เอกลักษณ์ไทย คือสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นไทยอย่างเด่นชัด เช่น ภาษาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ความเชื่อของคนไทย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้นิยมถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ เพื่ออนุรักษ์และถ่ายทอดถึงความเป็นไทย และเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับการแสดงด้วย แต่ปัจจุบันกระแสวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลต่อการแสดงนาฏศิลป์ในประเทศไทยเป็นอย่างมาก และมักได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้ชม การสร้างสรรค์การแสดงจึงควรคำนึงถึงการผสมผสานวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นให้เหมาะสมลงตัว และเชิดชูเอกลักษณ์ไทยเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้ชมตระหนักถึงคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย ภูมิใจในความเป็นไทย ขณะเดียวกันยังแสดงถึงการยอมรับวัฒนธรรมจากต่างชาติด้วย จึงมีใช้เรื่องง่ายที่จะสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ที่ผสมผสานวัฒนธรรมอันหลากหลายเข้าไว้ด้วยกัน และเชิดชูเอกลักษณ์ไทยให้โดดเด่น

วรรณคดีไทย เป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างหนึ่ง และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสืบสานความเป็นไทย ถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และความเชื่อของคนไทยในอดีตสู่คนไทยในปัจจุบันผ่านตัวอักษร ดังนั้นผู้สร้างสรรค์การแสดงจึงนิยมนำวรรณคดีไทยมาสร้างสรรค์เป็นการแสดงนาฏศิลป์ เช่น เรื่องพระอภัยมณี ชุนช่างขุนแผน อิเหนา เงาะป่า เป็นต้น ซึ่งวรรณคดีไทยที่นิยมนำมาแสดงหลายเรื่องเป็นบทพระราชนิพนธ์ เช่นเดียวกับการแสดงวิจิตรนาฏกรรม เทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ ที่ได้อัญเชิญบทพระราชนิพนธ์ เรื่องพระมหากษัตริย์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ มหาราชมาจัดแสดง ซึ่งถือว่าการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่เชิดชูเอกลักษณ์ไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ความเชื่อของคนไทย และผสมผสานวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้าไว้ด้วยกันอย่างเหมาะสม จึงได้รับความชื่นชมและเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ เรื่องพระมหากษัตริย์และเรื่องอื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นการแสดงแบบร่วมสมัยในยุคต่อมา

ผู้วิจัยมีความสนใจในบทพระราชนิพนธ์ เรื่องพระมหากษัตริย์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ เนื่องจากเป็นบทพระราชนิพนธ์ที่มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน เช่น สอนเรื่องความเพียร ชี้แนะให้ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง จนมีการก่อตั้งสถาบันพระมหากษัตริย์ขึ้นในประเทศไทย เพื่อสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติ และความเข้าใจในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยยึดหลักเศรษฐกิจ

พอเพียง กอปรกับผู้วิจัยได้ชมวีดิทัศน์การแสดงวิจิตรนาฏกรรมเทิดพระเกียรติพระมหาชนก จากความอนุเคราะห์ของศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ซึ่งเป็นผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์และนาฏลีลา ในการแสดงวิจิตรนาฏกรรมเทิดพระเกียรติพระมหาชนก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและ ต้องการศึกษา วิเคราะห์เกี่ยวกับการแสดงวิจิตรนาฏกรรมเทิดพระเกียรติพระมหาชนก เพื่อค้นหา เอกลักษณะไทยที่ปรากฏในการแสดง และทราบถึงบทบาทที่มีผลต่อสังคมไทย อันจะนำไปสู่แนวทางการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่เชิดชูเอกลักษณะไทย และให้แง่คิดที่ดีต่อสังคมไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษา วิเคราะห์เอกลักษณะไทยและบทบาทที่มีต่อสังคมไทยในการแสดงวิจิตรนาฏกรรมเทิดพระเกียรติพระมหาชนก

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

เอกลักษณะไทยและบทบาทที่มีต่อสังคมไทย ในการแสดงวิจิตรนาฏกรรมเทิดพระเกียรติพระมหาชนก ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

1.4.1 เอกลักษณะไทยที่ปรากฏในการแสดงวิจิตรนาฏกรรมเทิดพระเกียรติพระมหาชนก เช่น ภาษาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ความเชื่อของคนไทย และนาฏศิลป์ไทย

1.4.2 การแสดงวิจิตรนาฏกรรมเทิดพระเกียรติพระมหาชนก เป็นการแสดงที่มีบทบาททางความคิดและปรับเปลี่ยนอุดมคติในการดำเนินชีวิตของคนไทย

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.5.1 แผนการดำเนินการวิจัย

1.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การศึกษาเอกสาร

2) การสัมภาษณ์

1.5.3 การตรวจสอบข้อมูล

1.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม

1.5.5 สรุปผลการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัย

1.6 นิยามศัพท์

1.6.1 ผู้ชม หมายถึง บุคคลที่ได้ชมการแสดงวิจิตรนาฏกรรมเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์

1.6.2 ผู้สร้างสรรค์การแสดง หมายถึง ผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์และนาฏลีลา และผู้ช่วยออกแบบนาฏลีลา ในการแสดงวิจิตรนาฏกรรมเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์

1.6.3 ผู้แสดง หมายถึง บุคคลที่ร่วมแสดง ในการแสดงวิจิตรนาฏกรรมเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์

1.6.4 พระราชนิพนธ์ เรื่องพระมหากษัตริย์ หมายถึง บทพระราชนิพนธ์ เรื่องพระมหากษัตริย์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ

1.6.5 วิจิตรนาฏกรรม หมายถึง การแสดงนาฏศิลป์ที่มีความงามประณีต โดยใช้ผู้แสดงจำนวน 100 คนขึ้นไป แสดงท่าทางในลักษณะเดียวกัน ” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2554)

1.6.6 เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะที่เหมือนกันหรือมีร่วมกัน (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทราบถึงเอกลักษณ์ไทยที่ปรากฏในการแสดงวิจิตรนาฏกรรมเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์

1.7.2 ทราบถึงบทบาทที่การแสดงวิจิตรนาฏกรรมเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์มีต่อสังคมไทย

1.7.3 ทราบถึงแนวทางการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยที่เชิดชูเอกลักษณ์ไทย และให้แง่คิดที่ดีต่อสังคมไทย